

**הקניון כמקום:
פרקטיקות שימוש מרכזיות
כאמצעי להבניית קהילתיות וזהות**

**שקד גלבע
בהנחיית פרופ' יצחק שנל**

תפקיד הפרקטיקות בהבניית המקום

- פרקטיקות הוגדרו בספרות כחוויות יומיום, סדרה של פעילויות רוטיניות ומפגשים פנים-אל-פנים, שמרכיבים את חיי השגרה, ונעשים באופן לא מודע (Elliot 2004).
- מקומות נוצרים דרך הפרקטיקות השגרתיות, אשר מתקיימות לאורך זמן ומגדירות את המרחב (de Certeau 1984; Thrift 1999).
- א-מקומות נוצרים דרך פרקטיקות קולקטיביות של קהל צרכנים (Augé 1995).

שיטת המחקר

- ראיונות עומק עם 39 מבקרים בקניונים.
- איסוף סיפורים מ-120 מבקרים בקניונים.
- סקר כמותי שהופץ בקרב שני מדגמים:

- מדגם בן 335 איש שביקרו בארבעה

קניונים באזור מרכז הארץ והתנדבו למלא את
שאלון המחקר.

- מדגם בן 301 משיבים שנדגמו באופן אקראי
מקרב אוכלוסיית מרכז הארץ בגילאים 15-55
והשיבו על שאלון המחקר בסקר טלפוני.

פרקטיקות שימוש בקניון

• נמצאו שתי פרקטיקות שימוש מרכזיות בקניון:

- **ביצוע פעילות ממוקדת** (כשליש מהמשיבים).

- **שוטטות:**

* שוטטות צרכנית (כ-44.5% מהמשיבים).

* שוטטות חברתית (כ-15% מהמשיבים).

* השתתפות בפעילות יזומה (כ-8.5% מהמשיבים).

ביצוע פעילות ממוקדת

1. המבקרים מגיעים לקניון לצורך ביצוע קנייה ממוקדת או הליכה לקולנוע.
2. הם הולכים לכיוון יעד המטרה.
3. הם נחשפים לפיתויי הקניון.
4. הם מתעלמים מהפיתוי באמצעות קביעת מסלול מוגדר מראש, הקצאת זמן קצוב לביקור או בחירה סלקטיבית של חנויות.
5. הם מבצעים את הפעילות אשר לשמה הם הגיעו לקניון.
6. הם מסיימים את הביקור.
7. הם חשים שביעות רצון מהצלחתם לעמוד במשימה בלי להיגרר להוצאת כספים מיותרת.

ביצוע פעילות ממוקדת

"בדר"כ אני לא אוהב לבקר בקניונים אבל שאני כבר נכנס לקניון אני יודע בדיוק מה אני צריך או מחפש לכן הביקור מאד קצר.

לדוגמא ביום חמישי האחרון ביקרתי בקניון חיפה, הגעתי זמן קצר לפני תחילת העבודה, לחפש בגדים. חיפשתי במספר חנויות ומצאתי ג'ינס ושני סריגים. הביקור היה קצר, כאמור הרגשתי בסדר וטוב שהוא הסתיים במהרה. לאחר הקנייה יצאתי מהקניון בלי להתמהמה ונסעתי לעבודה" (גבר בן 23.5).

שוטטות צרכנית

1. הגעה לקניון עם חברים או משפחה.
2. שוטטות במרחב הקניון.
3. חשיפה לפיתוי חזק.
4. התמודדות עם הדילמה: האם לבצע קנייה?
5. אופני התמודדות: ביצוע סיבוב קבוע, סריקת חלונות ראווה ועדכון ידע, כניסה לחנויות וניסוי מוצרים לצורך הנאה מהפנטזיה, ביצוע קנייה לא מתוכננת.
6. תחושת הנאה מיידיית.
7. בטווח הארוך: תחושה חיובית במקרה שלא בוצעה קנייה, או תחושת חרטה ואשמה במקרה שבוצעה קנייה לא מתוכננת.

שוטטות צרכנית

"כשהגעתי לקניון ביחד עם אמא הסתובבנו בקניון ללא מטרה, רק בשביל לצאת קצת מהבית. יצאנו מוקדם בשביל להספיק להיכנס להרבה חנויות ולהסתובב הרבה. נכנסנו לחנות ראשונה, כי הייתה בולטת והומלצה לי ע"י חברותי פעמים רבות, לבסוף ראיתי משהו שמצא-חן בעיני וקניתי אותו, אבל משהו קטן, לא הוצאה גדולה. וכך קרה בכל חנות, דבר קטן, פה ושם, ובסופו של יום יצאנו עם הוצאה של 300 שקלים. הכוונה הייתה שונה לגמרי, אבל תמיד אנחנו נסחפות מעט. לא היה לי נעים מאמא שלי, אבל זה לא רק אני, גם היא קנתה לעצמה! אך בכל זאת הוצאתי יותר ממנה. פעם הבאה נשתדל לשמור יותר" (נערה בת 16).

שוטטות חברתית

1. הגעה לקניון לבד או עם אנשים אחרים.
2. שוטטות במרחב הקניון.
3. ביצוע פעילות חברתית תוך התעלמות מפיתויי הקניון: מפגשים חברתיים עם מכרים, אינטראקציות עם זרים, שימוש עצמאי במקומות ציבוריים או אסורים.
4. תחושת הנאה מהביקור.

שוטטות חברתית

"בא לי להתאוורר ואני הולך
להסתובב בקניון ולא קונה
כלום. כי יש שם אנשים. כי
ממוזג. כי כולם יפים. וכי יש עוד
אנשים כמוני שבאו להסתובב
ולראות אותי" (גבר בן 27).

סיכום הממצאים

- **ביצוע פעילות ממוקדת:**

- פרקטיקה שמקדמת את תפיסת הקניון כמקום מסחרי פונקציונלי.

- הפרקטיקה תורמת להבנייה של זהות צרכנית רציונלית. אלה שמבצעים אותה חשים שהם מצליחים לשלוט בביקור ולא להתפתות לפיתויי המקום.

סיכום הממצאים

• שוטטות צרכנית:

- פרקטיקה שמקדמת את תפיסת הקניון כמקום צרכני-ציבורי בעיר, כאשר צרכנות משמשת כאמצעי לסוציאליזציה חברתית.

- הפרקטיקה תורמת להבניה של זהות צרכנית המבוססת על הצלחה/כישלון להתמודד עם פיתויים ולתחושת שייכות לקבוצת חברים/משפחה ולקהילה המקומית.

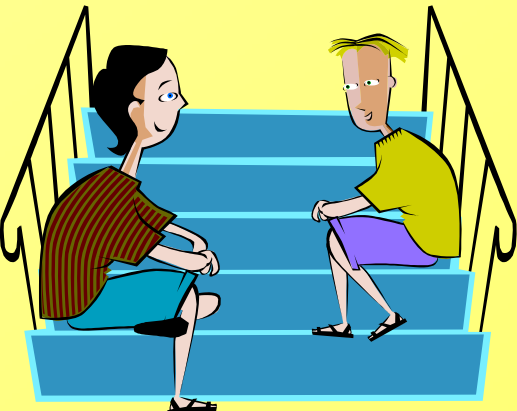

סיכום הממצאים

• שוטטות חברתית:

- פרקטיקה שמקדמת את תפיסת הקניון כמקום ציבורי בעיר, בו ניתן לפגוש את חברי הקהילה המקומית.

- הפרקטיקה תורמת לתחושת שייכות לקהילה המקומית.

מסקנות

- פרקטיקות השימוש בקניון כמקום יוצקות מגוון משמעויות למקום ומשקפות את הדיאלוג המתקיים במקום בין המבקרים לבעלי הקניון.
- המבקרים חולקים את ההבנה כי הקניון הוא מקום מניפולטיבי, אשר דורש פיתוח של אופני שימוש במקום המנוגדים לכוונה המקורית של הבעלים.
- שוטטות כפרקטיקה המרכזית משקפת את הפשרה בין האינטרסים של בעלי ההון לאינטרסים של המבקרים.